

УДК 338.48-005.412:332.133.6(477.75)

С. Е. Бекірова,
аспірант НАПКБ

ЧИННИКИ ТА УМОВИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ АР КРИМ

ВСТУП

Санаторно-курортний комплекс АР Крим знаходиться під впливом різних чинників і умов, які впливають як на діяльність оздоровчих закладів так і на рівень розвитку санаторно-курортного комплексу у цілому.

В наукових дослідженнях різні автори розкривають окремі чинники і умови функціонування та розвитку санаторно-курортного комплексу АР Крим. Так, Абдулкеримова Е.Г. [1, с. 165-169] серед значної кількості чинників зазначає такі, як ціна і цінність послуг підприємств санаторно-курортного комплексу.

Андрющенко К.А. [2, с. 512-517] в процесі дослідження сталою розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу Черкаського регіону визначає значно більше чинників, зокрема стан курортних закладів, імідж закладів, реклама послуг, вартість і якість послуг, загальний рівень сервісу, структура курортних послуг тощо.

Артюхова І.В. [3, с. 131-135] перш за все виділяє чинники, які можливо кількісно оцінити при здійсненні факторного аналізу конкурентоспроможності підприємств санаторно-курортного комплексу. До таких чинників вона відносить вартість послуг, собівартість послуг, структура послуг, ціна путівок, кількість ліжок-міст, структура ліжок-міст за вартістю та собівартістю тощо.

Ветрова Н.М. [4, с. 32-35] при дослідженні рекреаційного комплексу АР Криму приділяла найбільше увагу факторам сезонності. До таких факторів вона відносила перш за все ті, що обумовлені відповідними природнокліматичними умовами Криму.

Кобанец Л.О. [5, с. 26-31] досліджував чинники, які впливають на економічну оцінку рекреаційного потенціалу України, а саме: кількість ліжок-міст, ціна та собівартість послуг, тривалість функціонування рекреаційних закладів на протязі року, чисельність оздоровлених, мінімальна та середня тривалість періоду оздоровлення, рівень надання лікувально-профілактичних та реабілітаційних послуг, можливість вибору послуг відповідно тривалості оздоровлення та вартості послуг тощо.

Чирчик Л.М. [6, с. 197-200] досліджувала соціально-економічні фактори, що впливають на формування рекреаційної системи Волинської області.

Деякі автори [7, 8, 9, 10, 11, 12] при дослідженні чинників функціонування та розвитку рекреаційної або курортної системи поділяли їх на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх вони відносили ті чинники, якими дуже важко управляти. До внутрішніх чинників вони відносили ті, якими можливо управляти в процесі регулювання чи керування курортною системою.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

На нашу думку для вдосконалення і підвищення ефективності регулювання санаторно-курортного комплексу, доцільно більш детально проаналізувати чинники та умови, які впливають на функціонування та розвиток санаторно-курортного комплексу АР Крим.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для цього спочатку визначимо групи чинників, що впливають на функціонування та розвиток санаторно-курортного комплексу АР Крим.

По-перше, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, що пов'язані з географічним розташуванням курортів. Так, географічно курортні території та зони Криму можливо поділити на такі: 1) південна курортна зона, до якої відносяться найвідоміші санаторно-курортні заклади Великої Ялти та Великої Алушти; 2) західна курортна зона, до якої можливо віднести оздоровчі заклади Бахчисарайського та західної частини Сімферопольського районів, м. Саки та Сакського району, м. Євпаторії, Чорноморського та Роздольненського районів; 3) південно-східна курортна зона, до якої можливо віднести санаторно-курортні заклади м. Судак та м. Феодосії, а також Кіровського району; 4) східна курортна зона, до якої можливо віднести оздоровчі заклади Ленінського району та м. Керч; 5) центральна курортна зона, до якої можливо віднести оздоровчі заклади Білогірський району та східну частину Сімферопольського району.

По-друге, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, які пов'язані з природнокліматичними умовами. Природнокліматичні умови суттєво відрізняються на різних курортах, у т.ч. і розташованих в одній географічній зоні. Що суттєво впливає на функціонування та розвиток санаторно-курортних закладів, вибір їх лікувально-профілактичної та реабілітаційної спрямованості. Природнокліматичні чинники формують умови для сезонності функціонування кримських оздоровчих закладів.

По-третє, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, що пов'язані з соціально-економічною ситуацією в Україні та Криму. Ці чинники впливають перш за все на санаторно-курортні заклади, які надають послуги споживачам середнього, нижче середнього та низького рівня достатку. Чинники соціально-економічної спрямованості формують попит на санаторно-курортні послуги громадян України.

По-четверте, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, що пов'язані зі станом та розвитком інфраструктури курортів. Ці чинники формують загальний імідж кримських курортів, забезпечують інтерес до відпочинку та оздоровлення в Криму.

По-п'яте, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливає грошово-кредитна, фінансова, інвестиційна, податкова та бюджетні політики держави. Ці чинники особливо впливають на фінансово-економічний стан оздоровчих закладів, їх спроможність нормально функціонувати та розвиватися.

По-шосте, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, що пов'язані з діяльністю регіональної та місцевої влади, зокрема чинники, що обумовлені позитивною дією влади щодо поступового розвитку санаторно-курортних закладів, реформування та оновлення інфраструктури курортів тощо.

По-сьоме, на санаторно-курортний комплекс впливають чинники, які пов'язані з діями власників кримських оздоровчих закладів, їх бажанням і можливостями розвивати оздоровчі заклади. Роль власників у функціонуванні оздоровчих закладів дуже велика внаслідок формування цінової політики, вибору напрямів і стратегії розвитку оздоровчих закладів.

По-восьме, на санаторно-курортний комплекс впливають чинники, які пов'язані з фінансово-господарською діяльністю, у тому числі якість послуг, співвідношення ціни і якості послуг, різноманітність надання послуг споживачам, наявність фінансових ресурсів і власних обігових коштів, інновації в санаторно-курортному обслуговуванні, диференціація цін і послуг виходячи із платоспроможності споживачів тощо.

По-дев'яте, на санаторно-курортний комплекс АР Крим впливають чинники, які пов'язані як з регіональною та і глобальною конкуренцією між курортними закладами. Ці чинники, обумовлені більш високою мобільністю населення, пошуком нових курортів, бажанням до зміни обстановки, співставленням цін та якості послуг, різноманітним оздоровчих та розважальних послуг тощо.

Таким чином, можливо виділити дев'ять найголовніших груп чинників, що впливають на функціонування та розвиток санаторно-курортного комплексу АР Крим. Розкриємо кожен з виявлених груп чинників, що впливають на функціонування та розвиток кримських курортів (табл.1).

Таблиця 1.

Чинники та умови, що впливають на функціонування та розвиток санаторно-курортних закладів АР Крим *

Групи чинників	Окремі чинники	Позитивний вплив чинника	Негативний вплив чинника
1. Чинники, що пов'язані з географічним розташування оздоровчих закладів	1. Відомий курорт з дитинства та школи.	Формує тривалу програму для поїздок на цей курорт	Створює умови для пошуку нових вражень особливо при наявності коштів
	2. Зручність розташування по відношенню до місця проживання споживача	Формує тривалу програму для поїздок на цей курорт	Створює умови для пошуку нових вражень особливо при наявності коштів
	3. Надає більше можливості для задоволення особистих інтересів	Формує умови для вибору курорту як постійного місту приїзду	Створює умови для пошуку нових місць оздоровлення та відпочинку внаслідок нових інтересів
	4. Має добрі умови для під'їзду різними видами транспорту	Формує умови для вибору курорту як постійного місту приїзду	Створює умови для пошуку нових місць оздоровлення та відпочинку
2. Чинники, що пов'язані з природнокліматичними умовами	1. Наявність різних природних лікувальних ресурсів	Формує умови для лікування різних захворювань, профілактиці та реабілітації хворих	Обмеження лікувальних ресурсів, що не дозволяє оздоровлюватися всім громадянам з різними захворюваннями
	2. Наявність теплого моря із зручними пляжами	Формує умови не лише для лікування, а й відпочинку, у т.ч. з дітьми	Обмежує інтереси споживачів лише морськими купаннями та прийняттям сонячних ванн
	3. Сезонність оздоровлення	Дає можливість вибору курортних регіонів, в першу чергу, де є море і можливість морських купаній	Формує умови для неефективного функціонування санаторно-курортних закладів
	4. Наявність таких лікувально-профілактичних ресурсів, які можливо використовувати цілорічно	Дає можливість постійного (незалежно від сезону) тривалого лікування, профілактики та реабілітації	Вимагає додаткових витрат для створення умов постійного (цілорічного) функціонування оздоровчих закладів
3. Чинники, що пов'язані з соціально-економічними умовами в Україні в цілому	1. Наявність достатніх доходів громадян України для щорічного оздоровлення та відпочинку	Створює умови для постійного приїзду на курорти для оздоровлення та відпочинку	Формує можливості для відпочинку та оздоровлення на інших курортах, у т.ч. закордонних
	2. Стабільність фінансово-економічної ситуації в країні	Створює умови для постійного приїзду на курорти для оздоровлення та відпочинку	Формує можливості для відпочинку та оздоровлення на інших курортах, у т.ч. закордонних
	3. Стабільність національної грошової одиниці (гривні)	Створює умови для постійного приїзду на курорти для оздоровлення та відпочинку	Формує можливості для відпочинку та оздоровлення на інших курортах, у т.ч. закордонних
	4. Невеликий рівень інфляції	Створює умови для постійного приїзду на курорти для оздоровлення та відпочинку	Формує можливості для відпочинку та оздоровлення на інших курортах, у т.ч. закордонних
	5. Рівень захворювань в країні	Формує умови для цілорічного функціонування санаторно-курортних закладів	Створює умови для постійного нарощування витрат на оздоровлення як з боку населення, так і з боку державних та місцевих органів влади
4. Чинники, що пов'язані зі станом інфраструктури курортних територій	1. Наявність розвинутої транспортної інфраструктури	Стимулює приплив додаткової кількості споживачів	Вимагає значних витрат для формування та утримання такої інфраструктури
	2. Наявність розвинутої системи торгівлі	Стимулює додатковий приплив споживачів	Вимагає витрат для контролю та нагляду
	3. Наявність розвинутої системи енерго-, водо-, газо-, тепlopостачання	Забезпечує цілорічне функціонування санаторно-курортних закладів	Вимагає значних витрат, особливо в умовах обмеженості ресурсів
	4. Наявність розвинутої системи розважання та культурного відпочинку, зокрема батьків з дітьми	Забезпечує цілорічне функціонування санаторно-курортних закладів	Вимагає значних витрат для створення такої системи, а також забезпечення нагляду за її функціонуванням
5. Чинники, що пов'язані з грошово-кредитною, фінансовою, інвестиційною, податковою та бюджетною політикою держави	1. Стабільність грошово-кредитної політики держави	Забезпечує умови для накопичення грошових ресурсів громадян для оздоровлення та відпочинку	Створює умови для вибору для оздоровлення закордонних оздоровчих закладів
	2. Ефективність фінансової політики держави	Формує умови для накопичення коштів інвесторами та оздоровчими закладами для вкладання в їх розвиток	Не завжди сприяє зацікавленості інвесторів та керівництва оздоровчих закладів в їх розвитку

	3. Ефективність інвестиційної політики держави	Створює умови для припливу інвестиційних ресурсів, зокрема прямих іноземних інвестицій в розвиток санаторно-курортних закладів та інфраструктури курортів	Не завжди інвестиційні ресурси та інвестори вибирають для інвестування об'єкти, що пов'язані з функціонуванням та розвитком санаторно-курортних закладів
	4. Ефективна податкова політика держави	Стимулює розвиток санаторно-курортних і оздоровчих закладів та суб'єктів підприємництва, що обслуговують ці заклади	Не завжди існує пряма залежність між податковою політикою держави і розвитком санаторно-курортних закладів та інфраструктури курортів
	5. Ефективна бюджетна політика держави	Сприяє додатковому фінансуванню заходів, спрямованих на розвиток санаторно-курортних закладів	Не завжди бюджетне фінансування сприяє підвищенню якості оздоровчих та реабілітаційних послуг
6. Чинники, що пов'язані з діяльністю регіональної та місцевої влади	1. Зацікавленість в розвитку санаторно-курортної сфери	Створює умови для розробки програм та заходів розвитку санаторно-курортного комплексу	Невдало обрані схеми та заходи щодо розвитку санаторно-курортного комплексу
	2. Розробка стратегії і тактики реформування та розвитку курортів	Дає змогу поетапно здійснювати дії щодо реформ в санаторно-курортній сфері	Недостатньо обгрунтовані дії щодо здійснення реформ в санаторно-курортному комплексі
	3. Пошуки взаємодії між підприємцями, що займаються наданням оздоровчих послуг і місцевою та регіональною владою	Дає можливість прискорити реформи та розвиток санаторно-курортного комплексу за рахунок ефективної співпраці	Відсутність єдиних інтересів у місцевої та регіональної влади і підприємців, що займаються санаторно-курортною діяльністю
7. Чинники, що пов'язані з діями власників оздоровчих закладів	1. Вибір цінової політики оздоровчих закладів (ціна або вартість путівок)	Сприяє постійному функціонуванню та розвитку санаторно-курортного закладу	Може привести до суттєвого скорочення чисельності споживачів санаторно-курортних послуг
	2. Вибір напрямів розвитку санаторно-курортного закладу	Може забезпечити більш широкий приплив споживачів оздоровчих послуг	Може призвести до значного скорочення споживачів оздоровчих послуг
	3. Вибір видів оздоровчих послуг, які будуть надавати санаторно-курортні заклади	Може забезпечити більш широкий приплив споживачів оздоровчих послуг	Може призвести до значного скорочення споживачів оздоровчих послуг
	4. Вибір рекламної політики оздоровчих закладів	Може забезпечити більш широкий приплив споживачів оздоровчих послуг	Може призвести до значного скорочення споживачів оздоровчих послуг
	5. Вибір фінансової політики, зокрема політики використання чистого прибутку	Може сприяти подальшому розвитку санаторно-курортного закладу	Може стримувати подальший розвиток санаторно-курортного закладу
8. Чинники, що пов'язані з фінансово-господарською діяльністю оздоровчих закладів	1. Наявність достатнього обсягу капіталу і фінансових ресурсів	Дає змогу стабільно функціонувати та розвивати матеріально-технічну базу санаторно-курортних закладів	Формує умови для використання фінансових ресурсів не за прямим призначенням
	2. Наявність достатнього обсягу необоротних та оборотних активів	Забезпечує сприятливі умови для функціонування та розвитку санаторно-курортних закладів	Формує умови для неефективного використання наявних матеріальних ресурсів
	3. Наявність достатнього обсягу власних обігових коштів	Забезпечує фінансову стабільність та надійність для функціонування та розвитку	Формує умови для нерационального використання наявних власних обігових коштів
	4. Наявність дебіторської заборгованості оздоровчих закладів	Формує умови для отримання в майбутньому необхідної суми грошей	Формує умови для втрати у майбутньому відповідної суми грошей
	5. Наявність кредиторської заборгованості	Забезпечує умови для стабільного функціонування, своєчасної сплати коштів за відповідні матеріальні ресурси	Формує умови для зниження фінансової стабільності, ліквідності та платоспроможності через неможливість її своєчасного погашення
	6. Наявність достатньої суми власного капіталу	Виступає гарантією стабільного та довгострокового розвитку санаторно-курортного закладу	Вимагає сплати дивідендів власникам капіталу, а також сплати податків на власний капітал

	7. Високий рівень кредитоспроможності	Дає змогу постійно залучати кредитні ресурси для поточної та інвестиційної діяльності	Вимагає мати досить значну суму власного капіталу та постійно сплачувати відсотки за кредитні ресурси
	8. Високий рівень ліквідності	Дає змогу своєчасно активізувати матеріальні ресурси для погашення поточної заборгованості	Вимагає відволікати частину ресурсів із обороту для своєчасної трансформації у ліквідну форму
	9. Високий рівень платоспроможності	Дає змогу своєчасно погашати поточну заборгованість	Вимагає тримати частину ресурсів в ліквідній формі
	10. Високий рівень ділової активності	Дає змогу ефективно функціонувати	Знижує рівень ліквідності
	11. Високий рівень формування чистого прибутку	Дає змогу формувати власні фінансові ресурси для операційної та інвестиційної діяльності	Потребує сплати дивідендів власникам капіталу та податку на прибуток державі, а також забезпечувати інтерес персоналу до генерації прибутку
9. Чинники, що пов'язані з регіонального та глобальною конкуренцією за споживачів оздоровчих послуг	1. Відсутність переваг у порівнянні з регіональними та світовими курортами	Стимулює підвищення рівня конкурентоспроможності	Стимулює скорочення чисельності споживачів санаторно-курортних послуг
	2. Наявність переваг у порівнянні з регіональними та світовими курортами	Стимулює до закріплення таких переваг	Формує умови для неефективного функціонування
	3. Кращі пропозиції ціни та якості послуг на регіональних та світових курортах	Стимулює до оптимізації співвідношення цін і якості послуг	Приводить до закриття чи перепрофілювання оздоровчих закладів
	4. Розробка та впровадження інновацій в систему надання оздоровчих послуг на регіональних та світових курортах	Стимулює до аналогічних дій на кримських курортах	Поступово приводить до втрати власних споживачів, скорочення чисельності оздоровлених та закриття санаторно-курортних закладів

* Запропоновано автором

Наведені чинники мають як короткостроковий, так і довгостроковий вплив на окремі санаторно-курортні заклади, що має велике значення в процесі розробки та реалізації заходів, спрямованих на розвиток оздоровчих закладів. Сформульовані чинники впливають і на санаторно-курортний комплекс АР Крим в цілому.

Для дослідження впливу різних чинників на той чи інший господарюючий суб'єкт використовують низку наукових методів та підходів. Найчастіше для оцінки впливу використовують статистичні методи, а саме: індексний, групування, відносних величин, абсолютних величин, середніх величин, вибіркового спостереження тощо [13]. З метою оцінки впливу використовують методи економетрики, зокрема регресійно-кореляційний аналіз [13, 14, 15]. У більш простих випадках використовують методи економічного та фінансового аналізу, зокрема факторний аналіз, горизонтальний та вертикальний аналіз, інтегральний аналіз [14].

Вибір методу оцінки впливу чинників на господарюючий суб'єкт чи економічне явище обумовлено метою та завданнями такого дослідження, а також наявністю необхідних даних для розрахунків. Крім того, велике значення має змінна сутність тих чи інших чинників. Кількісні характеристики чинників дають змогу використовувати кількісні методи для оцінки. Водночас якісні чинники або чинники з нечіткими кількісними параметрами неможливо оцінювати за допомогою наведених вище методів.

Для використання того чи іншого методу оцінки впливу чинників необхідно визначити, а який саме показник може характеризувати результат функціонування та розвитку санаторно-курортного комплексу. Для окремого оздоровчого закладу, який функціонує на комерційних засадах, тобто забезпечує самофінансування, головним показником буде величина отриманого прибутку. Водночас для санаторно-курортного комплексу АР Крим величина прибутку мало інформативна внаслідок того, що завданням комплексу є не формування прибутку окремого оздоровчого закладу, а й забезпечення інтересів регіону та країни. Також ефективність функціонування санаторно-курортного комплексу можливо оцінити через відносний показник чисельності оздоровлених в розрахунку на кількість ліжко-місць тривалого перебування. Такий показник дає можливість урахувати не лише чисельність оздоровлених, а й наявні можливості санаторно-курортних закладів регіону щодо надання оздоровчих послуг.

З метою оцінки впливу чинників на фактор-результат діяльності оздоровчих закладів доцільно усі санаторно-курортні заклади, що розташовані на тому чи іншому курорті згрупувати в залежності від наявної кількості ліжко-місць і, таким чином, визначити групи, де найбільше та найменше ліжко-місць. Потім за цими групами можливо використати будь-які методи оцінки впливу чинників.

На кожному курорті виділяються санаторно-курортні та оздоровчі заклади за наявністю ліжко-місць: I група – до 200 ліжко-місць; II група – від 201 до 500 ліжко-місць; III група – понад 500 ліжко-місць. Таке групування санаторно-курортних та оздоровчих закладів дає змогу виділити лише одну групу оздоровчих закладів, до якої входять більш як 30 закладів, що дозволяє використовувати відповідні методи оцінки впливу чинників.

Для оцінки впливу чинників на відібраних санаторно-курортних закладах можливо застосувати багатфакторну регресійну модель наступного виду [13, 16]:

$$y_x = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n + e, \quad (1)$$

де y_x – залежна змінна, (фактор-результат);

x_1, x_2, \dots, x_n – незалежні змінні або чинники впливу на фактор-результат;

$a_0, a_1, a_2, \dots, a_n$ – коефіцієнти регресійної моделі;

e – випадкові величини, які не беруть участь в спостереженні (похибки спостереження).

Для дослідження впливу незалежних змінних на фактор-результат (чисельність оздоровлених на одне ліжко-місце) доцільно відібрати наступні чинники, а саме: а) ціна (вартість путівки за 21 добу); б) період роботи оздоровчого закладу на протязі року; в) рівень надання оздоровчих послуг; г) співвідношення ціна-якість оздоровчих послуг.

Ціна (вартість) путівки за 21 добу визначається в гривнях. Період роботи оздоровчого закладу на протязі року визначається в днях. Рівень надання оздоровчих послуг визначається коефіцієнтом за шкалою від 0 до 1 у відповідності до якості послуг, який встановлено за даними Міністерства курортів і туризму АР Крим. Співвідношення ціна-якість оздоровчих послуг визначається як відношення ціни (вартості) путівки до рівня якості послуг.

Розрахунок багатфакторної регресійної моделі потребує попереднього встановлення наявності та силу зв'язку між фактором-результатом та усіма незалежними змінними, які з ним пов'язані.

Для кількісної оцінки залежності між чисельністю оздоровлених на одне ліжко-місце (y_x), і визначеними вище показниками (незалежними змінними) (x_i), необхідно розрахувати коефіцієнти парної кореляції, які можуть довести про наявність та силу зв'язку між факторами.

Розроблена багатфакторна регресійна модель дає змогу визначити прогнозні показники чисельності оздоровлених в розрахунку на одне ліжко-місце з

урахуванням низки чинників.

Регресійно-кореляційний метод дає змогу оцінити чинники на рівні окремих оздоровчих закладів. Водночас він малоефективний для оцінки рівня функціонування та розвитку санаторно-курортного комплексу АР Крим.

Для такої оцінки більш доцільним є використання методичного підходу, який полягає в експертному оцінюванні впливу окремих чинників на функціонування санаторно-курортного комплексу з подальшим застосуванням економіко-математичного інструментарію.

Загальний ступень впливу сукупності чинників на санаторно-курортний комплекс АР Крим можливо визначити за наступної формулою:

$$Y = \frac{\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n O_{ij} \times K_c}{m \times n}, \quad (2)$$

де Y – загальний ступень впливу сукупності чинників на розвиток санаторно-курортного комплексу АР Крим

O_{ij} – бальні оцінки, отримані за i -м чинником та j -м експертом;

m – загальна сума чинників впливу;

n – загальна кількість експертів;

K_c – коефіцієнт суб'єктивності при оцінці експерта, встановлений на рівні 95% або 0,95.

Таким чином, якщо експертна оцінка впливу сукупності чинників на розвиток санаторно-курортного комплексу схильна до середнього значення, це свідчить, що одні чинники мають більший, а інші менший вплив на розвиток санаторно-курортного комплексу, а тому державній, регіональній та місцевій владі слід ураховувати перш за все чинники, які в процесі економічного регулювання розвитку санаторно-курортного комплексу можуть дати найбільший поточний і довгостроковий ефект.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можливо сформулювати наступні висновки і пропозиції.

По-перше, на функціонування та розвиток санаторно-курортного комплексу впливають дев'ять найголовніших груп чинників.

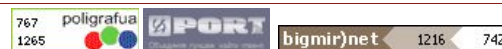
По-друге, для оцінки впливу чинників на відібраних санаторно-курортних закладах можливо застосувати багатофакторну регресійну модель. Вона дає змогу визначити прогностичні показники чисельності оздоровлених в розрахунку на одне ліжко-місце з урахуванням низки чинників

По-третє, загальний ступень впливу сукупності чинників на санаторно-курортний комплекс АР Крим можливо визначити за допомогою запропонованої формули.

Список літератури

1. Абдулкеримова Э.Г. Проблемы высокой цены и низкой ценности услуг предприятий туристско-рекреационного комплекса АР Крим / Э.Г. Абдулкеримова // Экономика Крыма. – 2011. – №3(36). – С. 165 – 169.
2. Андрущенко К.А. Передумови сталого використання рекреаційно-туристичного потенціалу Черкаського регіону / К.А. Андрущенко // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ. – 2004. – Випуск 197. – Том II. – С. 512–517.
3. Артюхова І.В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності національного санаторно-курортного продукту / І.В. Артюхова. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.con-fcontact.com/2009_03_05/7_artyuhova.htm
4. Ветрова Н.М. Особенности факторов сезонности работы рекреационного комплекса Крыма // Н.М. Ветрова, Н.И. Лыхина // Экономика и управление. – 2005. – №2-3. – С. 32 – 35.
5. Кобанец Л.А. Определение факторов экономической оценки рекреационного потенциала Украины / Л.А. Кобанец // Экономика и управление. – 2008. – №1. – С. 26 – 31.
6. Черчик Л.М. Рекреаційна система Волинської області та соціально-економічні фактори її формування / Л.М. Черчик // Регіональна політика України: наукові основи, методи, механізми. – Частина III. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 1998. – С. 197-200.
7. Данильчук В.Ф. Особенности формирования и развития туристических предприятий: монография / В.Ф. Данильчук. Донецк, Институт экономики промышленности НАН Украины, 2006. – 240 с.
8. Мамутов В.К. Рекреация: социально-экономические и правовые аспекты: монография / В.К. Мамутов, А.И. Амоша, Т.Н. Дементьева. – К.: Наукова думка, 1992. – 141 с.
9. Мельнікова Н.В. Науково-прикладні засади збалансованого розвитку курортної території: автореф. дис. [на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук] / Н.В. Мельнікова. – Сімферополь: Національна академія природоохоронного та курортного будівництва, 2009. – 20 с.
10. Павлов В.І. Рекреаційний комплекс Волині: теорія, практика, перспективи / В.І. Павлов, Л.М. Черчик. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 122 с.
11. Попович С.И. Развитие туризма в Украине. Проблемы и перспективы: монография / С.И. Попович. – К.: Тандем, 1996. – 248 с.
12. Снігова О.Ю. Розвиток рекреаційного потенціалу України: оцінка умов та перспектив / О.Ю. Снігова // Экономика и управление. – 2009. - №4. – С. 184-192.
13. Айвазян С.А. Прикладная статистика и основы эконометрики: учебник / С.А. Айвазян, В.С. Мхитарян. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 1022 с.
14. Группировки и корреляция в экономико-статистических исследованиях. – М.: Наука, 1982. – 373 с.
15. Дружинин Н.К. Основные математико-статистические методы в экономических исследованиях. – М.: Статистика, 1968. – 248 с.
16. Корольов О.А. Економетрія: навч. посібник / О.А. Корольов. – К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2000. – 660 с.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"